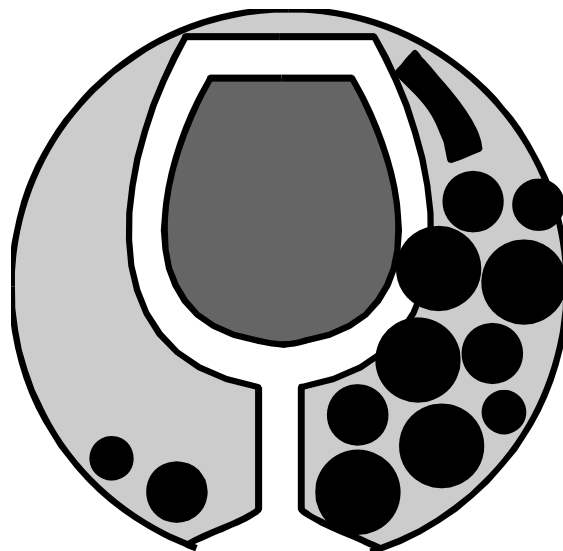

Rapport 2008 inom alkohol- och tobaksområdet Blekinge län

Rapportnamn: Länsrapport inom alkohol- och tobaksområdet nr 2009:12 ISSN 1651-8527
Utgivare: Sociala funktionen, Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona
Hemsida: www.k.lst.se

Författare/Kontaktperson: Marie-Louise Svensson

© Länsstyrelsen Blekinge län

Förord

Länsstyrelsens roll och arbetsuppgifter på det alkoholpolitiska området regleras i Alkohollagen (AL). Enligt AL utövar Statens Folkhälsoinstitut den centrala tillsynen över lagens efterlevnad. Institutet har även till uppgift att på nationell nivå följa alkoholutvecklingen i landet. På länsnivå har Länsstyrelsen motsvarande uppgifter inom alkoholområdet. Detta innebär bl a att utöva tillsyn över kommunernas tillämpning av lagens bestämmelser om servering och deras tillståndsgivning till sådan verksamhet. Länsstyrelsen har dessutom, enligt länsstyrelseinstruktionen, till uppgift att noga följa tillståndet i länet för att de av riksdag och regering fastställda målen inom olika samhällssektorer ska få genomslag i länet.

Länsstyrelsen har även som uppgift att följa efterlevnaden av bestämmelserna i tobakslagen. Det innebär att Länsstyrelsen utövar tillsyn över kommunernas tillämpning av lagen och tillsyn i enlighet med tobakslagen

Länsstyrelserna skall årligen lämna vissa uppgifter, statistik, m.m. till Statens folkhälsoinstitut om det regionala och lokala arbetet enligt alkohol- och tobakslagarna och det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Detta sker bl.a. genom en elektronisk länsrapport som grundas på en enkät till kommunerna.

Denna rapport bygger på det insamlade enkätaterialet från kommunerna. Uppgifter har också lämnats av Tullverkets Östersjöregion och från Polismyndigheten i Blekinge län.

Ingrid Lovén
enhetschef

Marie-Louise Svensson
Byrådirektör, alkoholhandläggare

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Sammanfattning	5
Inledning	6
Länets alkoholpolitiska situation och utvecklingstendenser	
<i>Systembolaget</i>	7
<i>Serveringstillstånd</i>	7
<i>Tullverkets bedömning</i>	8
<i>Polismyndighetens bedömning</i>	8
<i>Länsstyrelsens kommentar</i>	9
Länets drogförebyggande arbete	
<i>Kommunernas förebyggande arbete</i>	10
<i>Samarbete med andra myndigheter</i>	12
<i>Alkohol- och drogförebyggande arbete</i>	12
<i>Myndigheter och organisationer</i>	13
<i>Länsstyrelsens kommentar</i>	13
Detaljhandel med och servering av folköl	
<i>Regelsystem</i>	13
<i>Kommunernas handläggning av handeln med öl</i>	14
<i>Länsstyrelsens kommentar</i>	14
Serveringstillstånd	
<i>Stadigvarande serveringstillstånd</i>	14
<i>Antal ärenden om serveringstillstånd</i>	15
<i>Tillfälliga serveringstillstånd</i>	15
<i>Omsättning</i>	16
<i>Länsstyrelsens kommentar</i>	16
Kommunernas tillsyn	
<i>Restaurangtillsynen</i>	17
<i>Administrativa ingripanden</i>	17
<i>Länsstyrelsens kommentar</i>	18
Tobak	
<i>Regelsystem</i>	18
<i>Kommunernas tobakstillsyn</i>	18
<i>Länsstyrelsens kommentar</i>	19
Länsstyrelsens verksamhet inom alkoholområdet	
<i>Alkoholområdet</i>	20
<i>Tobaksområdet</i>	21
<i>Alkoholskadedeförebyggande arbete</i>	21
Slutord	21

Sammanfattning

Under år 2008 ökade Systembolaget sin försäljning av alkoholdrycker i Blekinge län med 5,7 %. Totalt har 5 192 058 liter alkoholdrycker sålts. Det är en ökning med 281 748 liter jämfört med år 2007. Försäljningen av alkoholdrycker mätt i antal liter har i landet ökat totalt med 5 %. I Blekinge har samtliga alkoholdrycker ökat i försäljning. Spritförsäljningen har ökat med 1,3 %, vin med 8,2 % och öl med 4,7 %. Cider och blanddryckerna har ökat med 4,3 % att jämföra med 2007 då dessa drycker minskade sin försäljningsandel med 3 %. Statistiken är hämtad från www.systembolaget.se

Förekomsten av alkoholdrycker inköpta utomlands är påtaglig, inte bara i ungdomsgruppen. Tillgängligheten, med nästan obegränsad införsel från andra EU-länder av billig alkohol, är mycket stor i hela länet. Enligt Tullverkets bedömning fortsätter den illegala alkoholhanteringen i form av vidareförsäljning av alkohol införd från utlandet i oförändrad skala, vilket kan bekräftas genom underrättelseinformation och gjorda beslag. Tullverket gör bedömningen att samma situation råder på tobaksområdet.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) genomför sedan 1971 årliga undersökningar av skolungdomars drogvanor genom slumpmässiga urval i landet (årskurs 9 och fr o m år 2004 även årskurs 2 på gymnasiet). Sedan millennieskiftet har det funnits en nergående trend när det gäller alkoholvanorna i årskurs 9 men år 2008 minskade inte konsumtionen. Undersökningen 2009 visar däremot åter en glädjande uppgång av antalet elever som inte dricker alkohol. 42 % av pojkarna och 35 % av flickorna uppger att de inte dricker alkohol. Det som dock kan oroa något är att andelen flickor som dricker alkohol är högre än bland pojkarna. Inte någon gång i undersökningens 38-åriga historia har vi haft så få alkoholkonsumenter bland ungdomarna, säger Thomas Hvitfeldt, forskningssekreterare på CAN och ansvarig för undersökningen.

Mer än var fjärde gymnasieelev uppger dock att de haft oskyddad sex på grund av alkohol. Bland annat uppger även mer än 20 % av både pojkar och flickor att de råkat ut för en olycka eller skadats på grund av alkohol.

De senaste tre åren syns dock tecken på att rökningen har ökat något. I år uppger 30 % av flickorna och 23 % av pojkarna att de röker. Rökningen var som mest utbredd runt sekelskiftet då 36 % av flickorna och 30 % av pojkarna rökte. Sedan dess har andelen varit minskande fram till år 2007. Snusandet ligger oförändrat på 15 % bland pojkarna och 4 % bland flickorna.

För första gången på nio år ökar andelen elever i nian som testat narkotika. Användandet har ökat med 2 % och ligger nu på 7 % bland flickorna och 7 % bland pojkarna.

Hela rapporten med statistik om alkohol, tobak och andra droger finns att läsa på www.can.se.

Under året har antalet stadigvarande serveringstillstånd minskat med 27 st till sammanlagt 211 st. Antalet tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten, meddelade i anslutning till festivaler, marknader eller liknande evenemang, uppgår år 2008 i länet till 57 tillstånd och har ökat med ytterligare åtta från år 2007. Omsättningen avseende alkoholdrycker sålda på länets krogar har ökat med 2 208 075 kronor och uppgår för år 2008 till 142 455 400 kronor.

Omfattningen av kommunernas tillsyn varierar. De flesta kommunerna har varit aktiva och gjort regelbundna tillsynsbesök. Inga administrativa ingripanden har gjorts med stöd av Alkohollagen.

Under året har 239 handlare i länet anmält försäljning av tobak till kommunerna. Besök i informationssyfte har gjorts på 57 försäljningsställen. Tillsyn över tobakshandeln är av mycket begränsad omfattning och har endast genomförts i Karlshamn och Ronneby. Karlskrona, Olofström och Sölvesborg har inte arbetat aktivt med tobaksfrågan.

Under år 2008 har Länsstyrelsen fortsatt det förebyggande arbetet. Länsstyrelsen har med medel från Socialdepartementet förstärkt arbetet med metoden Ansvarsfull Alkoholservice som i Blekinge har namnet Glasklart. Arbetet pågår i samtliga kommuner och utbildning av restaurangpersonal sker kontinuerligt vid två tillfällen varje år. Länsstyrelsen har också inlett ett samarbete med länets två restaurangskolor och examinerar elever på restaurangprogrammet efter genomgången utbildning. Samarbete har även inletts med länets polismyndighet i tillsynsmetodik sett ur metoden ansvarsfull alkoholservice. Metoden är ett konkret exempel på hur man genom kartläggning, kunskap och tillsyn kan minska det krogrelaterade våldet.

Länsstyrelsen har under året beviljats medel från Socialdepartementet för att länsamordnaren skall kunna fortsätta det förebyggande alkohol- och drogarbetet. Länsamordnarens främsta uppgift är att stötta kommunerna i att stärka sitt preventiva arbete på alkohol- och drogområdet.

Inledning

Enligt alkohollagen (1994:1738) utövar Statens folkhälsoinstitut den centrala tillsynen över lagens efterlevnad. Institutet har även till uppgift att på nationell nivå följa alkoholutvecklingen i landet. Statens folkhälsoinstitut är också, tillsammans med Arbetsmiljöverket, central tillsynsmyndighet över delar av tobakslagen och har även ett nationellt uppföljningsansvar när det gäller vissa tobaksfrågor.

På länsnivå har länsstyrelserna motsvarande uppgifter. Länsstyrelserna skall också biträda kommunerna med råd och stöd i deras verksamhet.

Kommunerna är tillståndsmyndigheter när det gäller servering av starköl, vin och spritdrycker och ansvarar tillsammans med polismyndigheterna för den direkta alkoholtillsynen och även för tillsynen över detaljhandeln med och serveringen av öl klass II och försäljning av tobak.

En ny nationell handlingsplan för alkoholpolitiken har fastställts och gäller för åren 2006 - 2010. Syftet med planen är att lägga fast en alkoholpolitik som leder till minskad alkoholkonsumtion och därigenom minskade alkoholskador. I planen slår regeringen fast att målet för samhällets alkoholpolitik även i fortsättningen skall vara att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Huvudinriktningen för den nationella alkoholpolitiken skall vara att stimulera utvecklingen av målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå och stimulera ökad samverkan mellan lokala aktörer.

För att stödja genomförandet av handlingsplanen har regeringen bl.a. avsatt medel för att förstärka insatserna i kommunerna. Medlen fördelas vidare av länsstyrelserna enligt regeringens direktiv.

Riksdagen har också beslutat om en nationell handlingsplan mot narkotika som löper under åren 2006-2010. Denna handlingsplan anger huvudinriktningen för narkotikapolitiken. Visionen, ett narkotikafritt samhälle, ligger fast. Målen är enligt planen att minska nyrekryteringen till missbruk, att förmå fler missbrukare att upphöra med sitt bruk och att minska tillgången på narkotika.

Länsstyrelserna har olika uppgifter knutna till de båda nationella handlingsplanerna. Av planen för att förebygga alkoholskador framgår det att Länsstyrelsen skall stimulera kommunerna till ett aktivt arbete och bistå med råd och stöd.

Under senare år har tobakslagen (1993:581) skärpts successivt. Lagen innehåller bl a regler om åldersgränsen 18 år för inköp av tobak, om rökfria miljöer och om marknadsföring. Tobakslagen har setts över vad gäller bestämmelserna om åldersgräns och sanktionsmöjligheter för överträdelse. Utredaren föreslår skärpning av regelverket som beräknas träda i kraft under 2010. Regeringen har aviserat förstärkta insatser i arbetet mot tobaksanvändning under de kommande åren och kommer genom Statens Folkhälsoinstitut att bevilja projektmedel för att förstärka arbetet med tobaksfrågan. Länsstyrelsen i Blekinge län har tillsammans med Kronobergs län beviljats medel för metodutveckling av tobakstillsyn. Kommunerna har en nyckelroll vad gäller den lokala tillsynen över lagens efterlevnad. Länsstyrelserna har det regionala tillsynsansvaret inom området. Med stöd av nya metoder kan tillsynsarbetet intensifieras.

Länets alkoholpolitiska situation och utvecklingstendenser

Systembolaget

Av Systembolagets¹ försäljningssiffror för år 2008 framgår att Blekinge län inte längre följer rikets försäljningssiffror. Vid jämförelser av den ackumulerade försäljningen så ligger länets siffror betydligt över försäljningen i hela landet. Systembolagets försäljning i länet av totalt antal liter ökade med 5,7 % jämfört med år 2007 och uppgick till 5 192 058 liter alkohol. Omvandlat till total liter ren alkohol ökade länet med 5,3 %. Den största ökningen finns i Sölvesborg där den totala försäljningen i antal liter alkohol har ökat med hela 30,1 %. Det är i antal liter alkohol en ökning med 133 803 liter. Landet i sin helhet ökade sin ackumulerade försäljning med 3,1 % vilket motsvarar 417 267 000 liter försåld alkohol. Statistik upplagd på varje butik i länet finns på systembolagets hemsida.

Serveringstillstånd

Den 31 december 2008 fanns det i länets kommuner totalt 211 stadigvarande serveringstillstånd. Antalet tillstånd minskade med 27 under år 2008. 59 tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten har beviljats under år 2008, det är en ökning med tio tillstånd jämfört med år 2007.

---

¹ www.systembolaget.se

Tullverkets bedömning rörande illegalt införda alkohol och tobaksvaror i Blekinge län

Sett ur ett nationellt perspektiv kan sägas att illegal alkoholhantering i form av vidareförsäljning av alkohol införd från utlandet förekommer i så gott som samtliga län i landet. Blekinge utgör inget undantag vilket, enligt Tullverket, bekräftas av underrättelseinformation och gjorda beslag. Stora flöden förs in i landets södra delar för att transporteras vidare norrut. Omfattningen av den illegala hanteringen av alkohol i Blekinge län är för Tullverkets del till viss del känd. Arbetet med att hämta in och kartlägga hanteringen pågår kontinuerligt.

Tullverkets beslag i Blekinge år 2008 av alkohol och cigaretter skedde i huvudsak vid selektiva kontroller i motorfordon som kom med färja från Baltikum och Polen. I många fall kan emellertid legal införsel vid gränspassagen följas av en otillåten vidareförsäljning av alkoholvaror, vilket kan ha betydelse för tillgången av illegal alkohol i Blekinge län

Merparten av alkoholinförseln till Sverige sker dock från Tyskland och Danmark med geografisk spridning långt upp i övriga landet. Utöver införseln av alkohol från de egna hamnarna i Blekinge från Baltikum och Polen har införseln via hamnar som Trelleborg och Helsingborg samt via förbindelsen Öresundsbron/Malmö, enligt Tullverket, sannolikt även betydelse för tillgången av illegal alkohol i Blekinge. Det rådande ekonomiska läget med svag valuta påverkar sannolikt inköpsresorna till Danmark och Tyskland men, menar Tullverket, det är något som får analyseras över tiden.

Under år 2008 beslagtogs tullen i hela landet 47 887 liter sprit, varav 6 660 liter 96 %. Vidare beslagtogs 47 127 liter vin, 322 465 liter starköl och 997 liter alkoholisk. I den direkta färjetrafiken till Blekinge beslagtogs under 2008 337 liter sprit och 415 liter starköl, vilket skall jämföras med 340 liter sprit och 34 liter vin samt 2 687 liter starköl under 2007. I nuläget kan Tullverket inte se någon avmattning beträffande den illegala införseln av alkohol.

Några av de viktigaste gränspassagerna i Sverige för illegal införsel av cigaretter finns i Blekinge. Det rör sig främst om införsel via färjetrafiken från Polen och Baltikum till hamnar som Karlshamn och Karlskrona. Risken för storskalig eller frekvent illegal införsel av tobaksvaror till Blekinge, antingen direkt från Polen och Baltikum alternativt via Skåne från Polen bedöms av Tullverket även under de närmast kommande åren vara stor.

Värt att notera är den legala införseln av cigaretter, den sk resanderansonen, som förs in sedan illegalt säljs vidare. En buss med 50 passagerare där alla medför sin legala ranson ger en summa av 40 000 cigaretter. Denna hantering är, enligt Tullverket, väldigt svår att arbeta med då försäljningen oftast sker på annan ort än ankomsthallen.

Under år 2008 påträffades vid 33 olika beslagstillfällen sammanlagt 827 924 cigaretter i inkommande trafikströmmar till hamnar i Blekinge. Jämförelseantalet för år 2007 var 982 070 cigaretter vid 38 beslagstillfällen.

Polismyndighetens bedömning av situationen i länet på alkoholområdet

Polismyndigheten har under flera år arbetat med riktade insatser mot våld i offentlig miljö och då främst mot krogvåld. I detta arbete har stor kraft lagts vid att hantera illegal alkohol och alkohol som påträffas hos underåriga. Detta har, enligt polisen, resulterat i att antalet misshandlar har minskat under 2008 och minskningen fortsätter även under 2009. Det kan dock konstateras att vid de fall av misshandel som registreras är målsägaren och i de allra flesta fallen även förövaren berusade. Det är ytterst sällsynt att båda är nyktra.

Vad gäller alkohol som påträffas hos ungdomar så är den i allmänhet införskaffad i ett annat land än Sverige. Någon illegalt tillverkad sprit påträffas ytterst sällan. Det har enligt polisens mening blivit allt svårare att komma åt ungdomar med illegal alkohol då alkoholen förtärs på platser som inte är offentliga.

Anmälningarna för brott mot alkohollagen har ökat markant. 301 brott om olovligt anskaffande/innehav av alkoholdrycker och 178 brott om försäljning/langning av alkohol till unga har anmälts. Det är 111 fler anmälda brott än under 2007. Även antalet rattfylleribrott har ökat drastiskt till 584 för år 2008 jämfört med 482 för 2007. Drograttfylleriet ökar mest med 175 anmälda brott. 409 anmälda brott för rattfylleri är fortfarande ett alltför högt antal och kan inte anses acceptabelt.

Tabell 1.

Antal anmälda brott enligt alkohollagen åren 2003 – 2005

Försäljning/innehav av alkoholdrycker och olovligt anskaffande i Blekinge län				
	2005	2006	2007	2008
Antal brott i länet	84	185	368	479

Tabell 2.

Trafiknykterhetsbrott under åren 2004 - 2006

Brott	2005	2006	2007	2008
Rattfylleri /grovt rattfylleri/drograttfylleri	476	514	482	584

Länsstyrelsens kommentar

I Blekinge län har gränshandeln med alkoholdrycker, såväl den legala som den illegala, en stor omfattning. Den i stort sett obegränsade införseln, förbättrad infrastruktur, med Öresundsbron som en del i detta, och färjetrafiken från länet till Polen och Baltikum har stor del i detta. Den illegala alkoholhanteringen i form av vidareförsäljning av alkohol införd från utlandet sker i oförminskad skala enligt rapport från Tullverket. Alkoholen blir härigenom lättillgänglig för ungdomar och berusningsgraden tilltar, ofta med ökat våld som följd. Antalet brott mot alkohollagen har mer än fördubblats sedan år 2006.

Samtliga fem kommuner i länet har minst ett större festivalsarrangemang med tillfällig servering av alkohol till allmänheten som omsätter stora belopp. Alkoholen är lättillgänglig i länet. Detta gör att berusningsnivån på dem som söker sig till nöjesställen ofta är hög redan innan man anländer till restaurangerna, vilket sker relativt sent på kvällen. Våld har blivit ett vanligt inslag både på restauranger och i dess omedelbara närhet. Langningen till ungdomar har stor del i den höga berusningsgraden hos dem som vistas i krogarnas omedelbara närhet.

Polismyndigheten pekar på att anmälda misshandelsbrott i de allra flesta fall sker efter förtäring av alkohol och oftast är både målsägaren och förövaren kraftigt berusade vid tillfället. Polisen arbetar nu med riktade insatser mot våld i offentlig miljö och det ger resultat. Genom att inte tillåta alkoholförtäring på offentlig plats och att beslagta alkohol från underåriga har misshandelsfallen minskat. Speciellt vid stora evenemang där polisen gjort stora insatser har anmälda våldsbrott minskat radikalt. Toleransnivån har under tidigare år av olika anledningar höjts hos polisen och även hos kommunernas restauranginspektörer. Med riktade tillsynsinsatser har situationen förbättrats och med utvecklat samarbete mellan berörda myndigheter kan man nu se en skärpning i

hur man hanterar ordningsfrågorna på krogarna i länet och i dess omedelbara närhet. Alkohollagen, som är en social skyddslagstiftning ställer krav på ordning och nykterhet och har den enskildes väl som riktmärke.

Länssamordnaren på alkoholområdet tillsammans med kommunernas samordnare bedriver ett aktivt förebyggande arbete. Genom metoden Ansvarsfull Alkoholserving (i Blekinge benämnd Glasklart) involveras länets krögare, restaurangskolorna, arbetslivet och studenterna på Blekinge Tekniska Högskola tillsammans med kommunerna, polisen och Länsstyrelsen i det förebyggande arbetet mot alkohol och andra droger. Det är viktigt att kommunerna löpande följer och dokumenterar utvecklingen på alkoholområdet och använder denna kunskap i sitt förebyggande arbete i samarbete med andra aktörer på området.

Länets drogförebyggande arbete

Kommunernas förebyggande arbete

Kommunerna har en viktig roll när det gäller att utveckla och samordna långsiktiga insatser i det drogförebyggande arbetet på lokal nivå. En viktig del i detta är att utveckla tillsynen över restaurangbranschen. Ett alkohol- och drogpolitiskt program bör ange målen för kommunens drogförebyggande arbete. En tillsynsplan bör upprättas och användas för att få en god uppföljning.

Alkohol- och drogförebyggande program, antagna av kommunfullmäktige, finns i Karlshamns, Karlskrona och Sölvesborgs kommuner. Olofström och Ronneby kommuner saknar aktuella program. I samtliga kommuner finns en person utsedd för att arbeta med det förebyggande arbetet. I endast en av länets kommuner uppger man att det avsatts en heltidstjänst till det förebyggande arbetet. De övriga uppger att man avsatt en halvtid eller mindre.

Av de kommuner som har alkoholpolitiskt program uppger endast en kommun att man har mätbara mål, genomförandeplan med ansvariga aktörer, plan för uppföljning, särskilda medel avsatta för genomförande av olika aktiviteter i planen. En kommun har mätbara mål och genomförandeplan och en kommun har enbart genomförandeplan.

Tabell 3

Förebyggande arbete

Kommun	Har följande policys
Karlshamn	Alkohol- och drogpolicy som kommunal arbetsgivare Policy för alkoholförtäring på offentlig plats Bidragsbaserad alkohol- och drogpolicy för föreningar Policy för alkohol- och drogförebyggande arbete i grundskolan och gymnasieskolan Policy för tobaksförebyggande arbete
Karlskrona	Alkohol- och drogpolicy som kommunal arbetsgivare Bidragsbaserad alkohol- och drogpolicy för föreningar Policy för alkohol- och drogförebyggande arbete i gymnasieskolan

Olofström	Alkohol- och drogpolicy som kommunal arbetsgivare Policy för alkoholförtäring på offentlig plats Policy för alkohol- och drogförebyggande arbete i grundskolan och gymnasieskolan Policy för tobaksförebyggande arbete
Ronneby	Alkohol- och drogpolicy som kommunal arbetsgivare Policy för alkoholförtäring på offentlig plats Bidragsbaserad alkohol- och drogpolicy för föreningar Policy för alkohol- och drogförebyggande arbete i grundskolan Policy för tobaksförebyggande arbete
Sölvesborg	Alkohol- och drogpolicy som kommunal arbetsgivare Policy för alkoholförtäring på offentlig plats

I Karlshamn är det 26-50 % av kommunens grundskolor som har en alkohol- och drogpolicy. Uppgift saknas om andelen i gymnasieskolorna. Uppgift saknas även om hur många grundskolor som har en tobakspolicy. Tobakspolicy finns däremot i 76-100 % av gymnasieskolorna. Mindre än en halvtidstjänst har avsatts till alkohol- och/eller drogförebyggande arbete. Arbetet med alkohol, tobak och narkotika finansieras till stor del av kommunala medel och till viss del med anslag från Länsstyrelsen. Särskild person var utsedd att samordna arbetet med alkohol, tobak och narkotika.

I Karlskrona är det 26-50 % av kommunens grundskolor som har en alkohol- och drogpolicy och 76-100 % av gymnasieskolorna. 25-50 % av grundskolorna har en tobakspolicy. Uppgift saknas om gymnasieskolorna. Fler än två heltidstjänster har avsatts till alkohol- och drogförebyggande arbete som finansieras av kommunala medel, anslag från Länsstyrelsen och Landstinget samt medel från Rotary som bidrar med Drognurran. Särskild person var utsedd till att arbeta med att samordna alkoholarbetet.

I Olofström är det 76-100 % av kommunens grundskolor och gymnasieskolor som har en alkohol- och drogpolicy. Lika många har en tobakspolicy. Mindre än en halvtidstjänst har avsatts till alkohol- och drogförebyggande arbete som till stor del finansieras av kommunala medel men delvis också med anslag från Länsstyrelsen. Särskild person var utsedd till att arbeta med att samordna alkohol-, tobaks- och narkotikarbetet.

I Ronneby är det 76-100 % av kommunens grundskolor som har en alkohol- och drogpolicy. Lika många har en tobakspolicy. Uppgifter från gymnasiet saknas. Mindre än en halvtidstjänst har avsatts till alkohol- och/eller drogförebyggande arbete som finansieras delvis av kommunala medel och delvis av medel från Länsstyrelsen. Arbetet med alkohol, tobak och narkotika samordnas av folkhälsosamordnaren samt ungdomssekreteraren vilka är knutna till kommunstyrelsen.

I Sölvesborg är det 26-50 % av kommunens grundskolor och gymnasieskolor som har en alkohol- och drogpolicy. Lika många i grundskolan har en tobakspolicy. I gymnasieskolan har 76-100 % en tobakspolicy. Ca en halvtidstjänst har avsatts till det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet som till stor del finansieras av kommunen och Länsstyrelsen. Särskild person var utsedd till att arbeta med att samordna alkohol-, tobaks- och narkotikarbetet.

Samarbete med andra myndigheter i det alkohol- och drogförebyggande arbetet:

Samtliga kommuner redovisar ett organiserat samarbete med Polismyndigheten, hälso- och sjukvården och Länsstyrelsen. Utöver detta uppger Olofström och Sölvesborg att man även samverkar med Vägverket samt uppger Karlskrona och Sölvesborg att man samverkar med andra kommuner.

Sölvesborg samverkar i olika former med näringslivet och frivilligorganisationer. I Karlshamn redovisas endast samarbete med enskilda restaurangägare och idrottsföreningar. Olofström och Karlskrona redovisar samarbete med enskilda restaurangägare och i övrigt saknas samverkan.

Alkohol- och drogförebyggande arbete

Alla kommuner i länet bedriver ett mer eller mindre omfattande alkohol- och drogprenventivt arbete. Enligt lämnade enkätuppgifter har detta arbete haft följande inriktning:

Anordnande av drogfria aktiviteter:	Samtliga kommuner
Informationsutskick till föräldrar:	Samtliga kommuner
Aktivt arbete mot media i alkoholfrågor:	Olofström och Sölvesborg
Aktivt arbete mot media i tobaksfrågor:	Ingen kommun
Åtgärder mot langning till ungdomar (t.ex. informationskampanj eller polisingripanden):	Karlshamn och Sölvesborg
Åtgärder för att upprätthålla åldersgränser vid försäljning och servering av alkohol:	Karlshamn, Karlskrona och Sölvesborg
Åtgärder för att upprätthålla åldersgränsen vid tobaksförsäljning:	Karlshamn och Sölvesborg
Ansvarsfull Alkoholsservering:	Karlshamn, Karlskrona och Sölvesborg
Föräldraprogram alkohol- och droger årskurs 6-9:	Samtliga kommuner
Strukturerade program för riskutsatta förskolebarn, med för programmet utbildad handledare:	Karlskrona
Strukturerade program för att avsluta tobaksbruk i gymnasieskolan:	Karlshamn, Karlskrona, Olofström och Sölvesborg
Gruppverksamhet för barn till missbrukare:	Karlshamn, Olofström och Sölvesborg
Införande av policys för rökfri arbetstid för kommunens personal:	Karlshamn
Åtgärder kring trafiknykterhet, utöver polisens rutinmässiga kontroller:	Karlshamn, Karlskrona, Olofström och Sölvesborg
Insatser för att begränsa alkohol och/eller drogbruk bland studenter (högskolan):	Karlshamn och Karlskrona
Rutiner för samtal om alkoholvanor och rådgivning i mödrahälsovården:	Karlshamn och Sölvesborg
Rutiner för samtal om alkoholvanor och rådgivning i primärvården:	Sölvesborg
Rutiner för samtal om tobaksvanor och rådgivning i primärvården:	Sölvesborg

Rutiner för samtal om alkoholvanor och rådgivning i företagshälsovården: Sölvesborg
Rutiner för samtal om alkoholvanor och rådgivning i akutsjukvården: Ingen kommun

Karlskrona kommun bedriver övrigt förebyggande arbete som t ex Livskunskap i skolan, Lion Quest material och hälsosamtal/hälsoprofiler.

Samtliga kommuner bedriver alkohol- och drogförebyggande arbete i skolan med inriktning både mot föräldrar och elever.

Myndigheter och organisationer

Ett flertal av länets myndigheter och frivilligorganisationer bedriver ett aktivt alkohol- och drogpreventivt arbete. Även inom idrottsrörelsen arbetar man aktivt med frågorna, främst i möten med ungdomar. Många skolor i länet bedriver ett drogpreventivt arbete genom olika projekt som bl a Drogkampen i årskurs 6.

Länsstyrelsens kommentar

I den nationella handlingsplanen för alkoholpolitiken understryks vikten av att bygga upp ett långsiktigt, strukturerat och samordnat förebyggande arbete på lokal nivå. Handlingsplanen på alkoholområdet innehåller ett nytt övergripande mål – att främja folkhälsan genom att minska alkoholens och tobakens medicinska och sociala skadeverkningar. Regeringen har uttryckt sin oro över utvecklingen av användandet av alkohol, tobak och narkotika och har tillskjutit medel till Statens Folkhälsoinstitut för att förbättra arbetet med att förhindra skador.

Kommunerna har en viktig roll i att få till stånd ett förebyggande arbete över sektorsgränser och att involvera samtliga aktörer inom området. Det krävs en tydlig lokal politisk viljeinriktning för att ge kraft i arbetet, vilket saknas idag.

Kommunernas tillsyn är en viktig del i att kartlägga situationen i respektive kommun. För att förebygga krogrelaterat våld och olägenheter i övrigt är det viktigt med en strategi för tillsyn, följt av fastlagda handlingsplaner och kontinuerliga uppföljningar samt att åtgärder vidtas där det behövs. Idag saknas det planer för kontinuerlig uppföljning.

Detaljhandel med och servering av öl

Regelsystem

Enligt AL (5 kap 6 §) tillåts detaljhandel med eller servering av folköl under villkor att försäljningen/serveringen bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal samt att försäljning av matvaror respektive servering av mat bedrivs i lokalen. Den som säljer eller serverar folköl är skyldig att anmäla rörelsen till kommunen och skall även ta fram ett egentillsynsprogram. Kommunerna har möjlighet att ta ut avgift för tillsynen av försäljning av folköl.

Restauranger och andra serveringsställen som innehar serveringstillstånd för spritdrycker, vin och/eller starköl behöver inte anmäla servering av folköl till kommunen.

Kommunernas handläggning av handeln med öl

Kommunerna har genom kravet att anmäla försäljning av öl till kommunen en god bild av antalet försäljningsställen i kommunen. Därigenom finns underlag för tillsyn. Under 2008 har endast två kommuner bedrivit tillsyn över registrerade försäljningsställen (tabell 4). Förekomsten av program för egenkontroll har inte kontrollerats vid något av tillsynsbesöken.

Tabell 4.

Antal försäljningsställen för folköl och antal tillsynsbesök

Kommun	Antal detaljhandlare 2007	Antal detaljhandlare 2008	Tillsynsbesök 2007	Tillsynsbesök 2008
Karlshamn	35	30	0	30
Karlskrona	58	59	0	0
Olofström	11	15	9	15
Ronneby	30	28	7	0
Sölvesborg	21	15	0	0
Summa	155	147	16	45

Länsstyrelsens kommentar

Tillsyn i informationssyfte sker med stor oregelbundenhet. Under år 2008 har tre kommuner inte prioriterat arbetet med tillsyn över folkölsförsäljningen. Det är endast Karlskrona som har använt sig av provköpsmodellen för kontroll av att åldersgränsen kontrolleras vid inköp. Riktad tillsyn vid storhelger eller liknande förekommer inte. Ingen av kommunerna har meddelat förbud för försäljning eller meddelat varning i anledning av försäljning till underåriga.

Folköl är fortfarande en inkörsport för de allra yngsta konsumenterna och stärkt tillsyn av försäljnings- och serveringsställen i kombination med förebyggande arbete bör få en större betydelse än den har idag.

Serveringstillstånd

Tillstånd till servering av starköl, vin och spritdrycker regleras i 7 kap. alkohollagen.

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller till förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillstånd kan avse servering året runt, årligen under viss tidsperiod, under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle. Sammanfattningsvis finns tre prövningskriterier; personprövning (7 kap. 7 §), lokalprövning (7 kap. 8 §) och alkoholpolitisk prövning (7 kap 9 §).

Stadigvarande serveringstillstånd

Den 31 december 2008 fanns det i länet totalt 211 stadigvarande serveringstillstånd (tabell 5) till allmänheten och slutna sällskap, som t ex loger. En del kustnära serveringsställen har endast öppet över sommarsäsongen. Strukturen på näringslivet och turismen har betydelse för antalet tillstånd. Under året har det skett många ägarbyten, i flera fall på grund av konkurser.

Tabell 5.

Antal stadigvarande serveringstillstånd (allmänheten och slutna sällskap)

Kommun	2006	2007	Ökning/minskning	2008	Ökning/minskning
Karlshamn	53	56	+3	55	-1
Karlskrona	86	97	+11	81	-16
Olofström	20	19	-1	15	-4
Ronneby	36	35	-1	32	-3
Sölvesborg	33	31	-2	28	-3
Summa	228	238	+10	211	-27

Ärenden om stadigvarande serveringstillstånd år 2008

Kommunerna har att hantera ett stort antal ärenden rörande serveringstillstånd. Det gäller inte bara nya ansökningar utan även ägarbyten, utökade serveringsytor, ombyggnader m m för redan befintliga tillståndshavare. Ansökningar om helt nya serveringstillstånd inkommer varje år. Ofta uppstår en ny restaurang i lokaler där en annan restaurang bedrivit verksamhet men stängt eller gått i konkurs. Karlskrona och Karlshamn redovisar att man avslagit en ansökan vardera om stadigvarande tillstånd. Fördelningen redovisas nedan. (tabell 6).

Tabell 6.

Antal stadigvarande serveringstillstånd som meddelats år 2008

Kommun	Stadigvarande servering till allmänheten	Stadigvarande servering till slutet sällskap
Karlshamn	5	0
Karlskrona	11	3
Olofström	4	0
Ronneby	8	0
Sölvesborg	7	0
Summa	35	3

Tillfälliga serveringstillstånd

Totalt meddelade kommunerna 59 tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten (tabell 7) under år 2008, vilket är tio fler än år 2007. Samtliga inkomna ansökningar till kommunerna har blivit beviljade serveringstillstånd. Samtliga kommuner har bedrivit tillsyn över den tillfälliga serveringen. Samtliga kommuner anger att tillämpningen av åldersgränser och nykterhet var bra. Det är ingen kommun som ansett att bestämmelserna i alkohollagen följdes mycket bra. De flesta kommunerna har förlagt sina tillsynsbesök till sena kvälls- och nattimmar. Karlskrona har som enda kommun gjort fler besök före kl 20.00 än efter.

Tabell 7.*Antal tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten*

Kommun	2007	Ökning/minskning	2008	Ökning/minskning
Karlshamn	18	+9	11	-7
Karlskrona	12	-1	24	+12
Olofström	3	-3	7	+4
Ronneby	9	0	9	0
Sölvesborg	7	0	8	+1
Summa	49	+5	59	+10

Omsättning av alkohol på länets restauranger

Totalt har omsättningen av alkohol ökat markant på länets restauranger. Detta enligt de restaurangrapporter som tillståndshavarna lämnar in till respektive kommun. Konsumtionen i Karlshamns kommun har åter minskat efter en rejäl uppgång år 2007. I Sölvesborgs kommun har omsättningen vid tillfällig servering ökat markant. Omsättningen vid den tillfälliga serveringen är större (11,4 miljoner) än omsättningen för stadigvarande tillstånd under hela året (10,3 miljoner). Karlskrona kommun visar en fortsatt uppåtgående trend med omsättningen i Olofströms kommun fortsätter att minska sin omsättning. Det omsätts stora summor på länets restauranger varje år. I siffrorna nedan redovisas enbart alkoholhaltiga drycker. Inga andra drycker eller försäljning av mat finns med i redovisningen.

Tabell 8.*Total omsättning av alkohol på länets serveringsställen 2005, 2006 och 2007 uttryckt i kronor enligt restaurangrapporter inlämnade till kommunerna*

Kommun	2006	2007	2008	Ökning/minskning
Karlshamns	25 347 335	34 889 741	26 971 875	-7 917 866
Karlskrona	52 550 621	63 873 889	65 338 844	+1 464 955
Olofström	5 691 719	5 571 151	4 748 886	-822 265
Ronneby	23 373 708	25 910 319	23 576 955	-2 333 364
Sölvesborg	17 162 307	10 002 225	21 818 840	+11 816 615
Summa	124 125 690	140 247 325	142 455 400	+2 208 075

Omsättningen inkluderar stadigvarande och tillfälliga serveringstillstånd.

Länsstyrelsens kommentar

Idag har flera av våra mest verksamma alkoholpolitiska medel, framför allt de som begränsar tillgängligheten, tunnats ut. Alkohollagen är en viktig del av vår sociala skyddslagstiftning vars främsta syfte är att begränsa alkoholens skadeverkningar. En aktiv tillämpning av Alkoholagens regler för tillståndsprövning och serveringens bedrivande är viktig. Tillsyn på serveringsställen över alkoholagens bestämmelser om ordning och nykterhet och att servering till underåriga inte sker måste få hög prioritet. Tillsyn är också ett mycket viktigt instrument för att undvika skador och våld som ofta följer vid för hög alkoholkonsumtion.

Samtliga kommuner i Blekinge har minst ett större evenemang för allmänheten varje år med tillfälliga serveringar. Av inte minst alkoholpolitiska skäl bör en restriktiv prövning ske. Tyvärr kan man inte se någon minskning av antalet tillfälliga serveringstillstånd. Omsättningen är hög vid dessa arrangemang och toleransnivån för acceptabel berusningsgrad är mycket högre än normalt (t ex Sweden Rock i Sölvesborg). När det gäller serveringstillstånd till slutna sällskap sker ingen tillsyn överhuvudtaget i länet. Det finns trots allt ett stort behov av tillsyn då det förekommer att arrangörer ordnar fester för allmänheten och döljer detta under ett tillstånd till slutna sällskap.

Kommunernas tillsyn

Restaurangtillsynen

Enligt 8 kap. 1 § alkohollagen har kommunen tillsammans med polismyndigheten ansvaret för den direkta restaurangtillsynen, även kallad yttre tillsyn. Kommunen skall också utöva s.k. inre tillsyn vilket innebär kontroll av att tillståndshavare och företrädare för dessa sköter sig i ekonomiskt och personligt hänseende och i övrigt uppfyller de krav som gäller för att få inneha serveringstillstånd. Samordnad tillsyn med flera myndigheter skall fortlöpande ske.

Kommunerna tar ut avgifter, vilka har fastställts av respektive kommunfullmäktige, för den löpande tillsynen. Samtliga kommuner tar ut en fast avgift och en rörlig del. Restaurangens omsättning, enligt restaurangrapporter, ligger till grund för den rörliga avgiften.

Tillsynen tillmäts en central betydelse i Alkohollagen. I förarbetena till lagen (prop. 1994/95:89: Förslag till alkohollag, sid. 75) understryker utredaren vikten av en kraftfull och väl fungerande tillsyn.

Omfattningen av kommunernas yttre respektive inre tillsyn varierar. De flesta av länets kommuner besöker ett stort antal restauranger under året. En del besöker restaurangerna på dagtid, vilket innebär att det är svårt att utläsa tendenser och bevaka berusningsgraden. Under år 2008 har tillsynsbesöken kvällstid ökat jämfört med år 2007. I samtliga kommuner, utom i Karlskrona, har polisen rapporterat om att man genomfört egna tillsynsbesök enligt Alkohollagen. Samtliga kommuner har genomfört tillsynsbesök i samverkan med andra myndigheter som t ex skatteverket och räddningstjänsten.

Tabell 9.

Antal tillsynsbesök 2008

Kommun	Antal besök dagtid (före kl 20.00)	Antal besök kvällstid före 23.00 respektive efter 23.00
Karlshamn	1	70 84
Karlskrona	16	25 32
Olofström	8	12 10
Ronneby	21	15 38
Sölvesborg	23	20 11

Administrativa ingripanden

Ingripanden i form av återkallelse av tillstånd eller meddelande av varning är instrument som förekommer i mycket liten omfattning i länet. Särskilda villkor för restaurangägare att få fortsätta bedriva restaurangverksamhet har inte meddelats under året.

Ingen kommun har haft några administrativa ingripanden.

Länsstyrelsens kommentar

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning och den yttre tillsynen bör fokusera på detta. Länsstyrelsen finner det positivt att kommunerna utövar tillsyn över länets restauranger. Inre tillsyn har visat sig ha goda effekter på den ekonomiska skötsamheten. Den yttre tillsynen har däremot inte visat sig effektiv när det gäller minskad alkoholkonsumtion eller servering till underåriga. Samtliga kommuner rapporterar från sina tillsynsbesök att Alkohollagens bestämmelser om nykterhet och ordning har skötts bra. Detta trots att polisen rapporterar om fylleri och våld i krogmiljön. Våldsutvecklingen har inte minskat, trots att många tillsynsbesök genomförts, vilket framgår av polismyndighetens rapportering och kommunernas uppgifter om antalet ökande tillsynsbesök.

En av orsakerna till att ingripande mot överservering inte sker kan vara en smygande acceptans av högre berusningsgrad. Yttre tillsyn över restaurangnäringen är ett starkt instrument för aktivt förebyggande arbete som måste användas fullt ut för att minska överservering och det krogrelaterade våldet.

Arbetet med Glasklart (ansvarsfull alkoholservice i Blekinge) pågår. Varje restaurang ska stimuleras till att ha en genomtänkt policy i alkoholfrågor och ett egentillsynsprogram för att kunna hantera frågor om överservering och servering till underåriga.

Utbildning av personalen utgör en grund för en sådan policy. Kommunerna måste även själva ta fram en egen policy för tillsynsarbetet.

Länsstyrelsen anser att samverkan mellan kommunerna och polismyndigheten bör kunna utvecklas ytterligare när det gäller tillsynen av alkohollagens efterlevnad, inte minst i det dagliga arbetet med stökiga krogmiljöer. Polisen har själva ökat sina insatser på alkoholområdet mot nolltolerans av drycker i offentlig miljö och förverkande av medhavd alkohol för underåriga.

Arbetet med Ansvarsfull Alkoholservice måste få fortsatt hög prioritet både i Länsstyrelsens och i kommunernas förebyggande arbete under kommande år. Efter utbildning av restauratörer och deras personal kan man genom tillsyn mäta effekter i t ex minskat antal våldsbrott på krogen och mindre antal ingripanden från polisens sida. Det innebär att kommunerna måste effektivisera och intensifiera tillsynen över restaurangbranschen.

Tobak

Regelsystem

I Tobakslagen (1993:581) finns bestämmelser om bl.a. begränsningar av tobaksrökning i vissa lokaler för allmänheten och på arbetsplatser, marknadsföring och förbud mot försäljning till minderåriga. Rökförbud på restauranger och serveringar som infördes den 1 juni 2005 har bara haft positiva efterverkningar.

Försäljningen av tobak omfattas av liknande regler som gäller för försäljning av folköl. Den som i näringsverksamhet säljer tobaksvaror till konsumenter skall anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Kommunerna får även ta ut avgift för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig verksamhet med tobaksvaror. Länsstyrelsen utövar regional tillsyn över kommunernas tillsyn enligt Tobakslagen.

Kommunernas tobakstillsyn

Kommunerna har tillsynsansvaret över Tobakslagens efterlevnad. Detta gäller såväl bestämmelserna om förbud mot eller begränsning av tobaksrökning i vissa lokaler som förbudet mot försäljning av tobak till minderåriga. Hur kommunerna organisatoriskt hanterar tillsynen över tobaksfrågorna varierar. I Karlshamn, Sölvesborg och Olofström ansvarar Miljöförbundet Väst för tillsynen. I övriga kommuner är ansvaret samlat hos miljöförvaltningarna. Samtliga kommuner utom Karlskrona använder en årlig tillsynsplan.

Kontroll över försäljningsställen har inte skett i tre kommuner. Inga förelägganden och/eller förbud har meddelats handlare/lokalinnehavare av kommunerna när det gäller försäljning till underåriga eller överträdelse av rökfria serveringsmiljöer. Endast i Karlshamns kommun har två serveringslokaler besökts för information om rökfria miljöer. Ronneby kommun har besökt en skola i syfte att informera om bestämmelserna om rökfria skolgårdar. Ingen kommun har använt sig av provköpsmodellen vid tillsyn av om åldersgränsen följs.

Inte heller har någon åtalats eller meddelats strafföreläggande för brott mot tobakslagens förbud att sälja till minderåriga.

Tabell 10.

Antal försäljningsställen för tobak samt antal tillsynsbesök för information om/kontroll av åldersgränsen

Kommun	Försäljningsställen	Tillsynsbesök
Karlshamn	45	56
Karlskrona	60	39
Olofström	22	0
Ronneby	43	0
Sölvesborg	55	0
Summa	225	95

Tillsynsavgifterna som kommunerna tar ut varierar och ligger mellan 300 - 635 kronor per försäljningsställe.

Tabell 11.

Antal årsarbetskrafter avsatta för tillsyn enligt Tobakslagen 2008

Kommun	Årsarbetskrafter %
Karlshamn	0,25
Karlskrona	0,10
Olofström	0,05
Ronneby	0,10
Sölvesborg	0,05
Summa	0,55

Länsstyrelsens kommentar

Tobak är den största hälsorisen i Sverige. Ju tidigare i livet man börjar röka, desto större blir denna risk. De allra flesta som börjar röka gör det före 18 års ålder. Ett av Tobakslagens viktigaste syften är att motverka att ungdomar börjar använda tobak. Enligt flera samstämmiga forskare provar tonåringar som röker oftare både alkohol och narkotika än andra ungdomar. Länsstyrelsen anser att tillsynen över Tobakslagens efterlevnad bör vara en betydligt mer prioriterad uppgift än

vad den är idag. Enligt förarbetena till lagen² bör huvudinriktningen av den kommunala tillsynen över tobaksförsäljningen vara rådgivning och information. Under år 2008 har endast 0,55 årsarbetskrafter avsatts för tobakstillsyn i hela länet. Kontrollen över hur försäljningen av tobak bedrivs har låg prioritet i flera kommuner, vilket framgår av antalet tillsynsbesök. Lika låg prioritet har informationsinsatserna om rökfria miljöer. Att inga ingripande skett kan relateras till de låga tillsynsinsatserna i de flesta kommunerna.

Folköls- och tobakstillsynen bygger på delvis likartad lagstiftning. Åldersgränsen för inköp av folköl och tobak är 18 år och försäljningen sker i stor utsträckning i samma butiker. En samordnad tillsyn mellan förvaltningarna förordas.

Länsstyrelsens verksamhet

Alkoholområdet

Enligt Alkohollagen skall länsstyrelserna bl.a. ge råd och stöd till kommunerna men också utöva tillsyn över deras verksamhet. Länsstyrelserna har ett regeringsuppdrag att öka och skärpa kommunernas tillsynsinsats på alkohol- och tobaksområdet. Länsstyrelsen skall, i enlighet med samma regeringsuppdrag, också kontrollera kommunernas efterlevnad av bestämmelserna i Alkohollagen avseende tillståndsgivning och tillsyn.

Länsstyrelsen besökte år 2007 tre av länets kommuner för att granska handläggningen av tillstånd till servering av alkohol. En rapport sammanställdes under 2008 och av rapporten framgår att det finns brister i samverkan mellan myndigheter. Under 2008 anordnades därför en konferens för berörda myndigheter (Räddningstjänsten och Miljöförvaltningarna samt kommunerna) i syfte att få en förståelse för respektive lagstiftning. Ett nätverk har bildats för att fördjupa och förenkla samarbetet mellan myndigheterna.

Vikten av en samverkan inom respektive kommun avseende tillsyn inom alkohol-, tobaks- och livsmedelslagarna har påtalats i nätverksträffar med berörda myndigheter.

Stor vikt har lagts vid arbetet med att genomföra metoden Ansvarsfull Alkoholservering (Glasklart) på lokal nivå. Länsstyrelsens samordnare för alkoholfrågor har tillsammans med Länsstyrelsens alkoholhandläggare under året intensivt arbetat med ansvarsfull alkoholservering. Utbildningar har genomförts för samtliga kommuner och glädjande nog så har antalet deltagare ökat. Länsstyrelsen har under året även knutit två av länets restaurangskolor till arbetet med metoden och representanter från skolorna ingår nu även i referensgruppen för Glasklart. Utbildning av samtliga elever på restauranglinjen sker och eleverna erbjuds därefter en frivillig examination. Länsstyrelsen har också utbildat poliser i alkohollagen och tillsynseffekter, vilket har lett till en effektivare tillsyn från polisens sida och ett nära samarbete mellan myndigheterna. Referensgruppen träffas regelbundet.

Nätverksträffar anordnas regelbundet i olika former med länets alkoholhandläggare och samordnare för fördjupad information om lagtillämpning och samverkan kring gemensamma frågor.

Under 2008 har rådgivning lämnats om Alkohollagen och dess tillämpning till kommuner, andra myndigheter, allmänheten, m.fl. Särskilda utbildningsinsatser, bl.a. i samverkan med länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län, har genomförts.

---

² Prop. 2001/02:64 Vissa tobaksfrågor, sid. 48

Tobaksområdet

I Blekinge län ligger den regionala tillsynen över tobaksfrågorna organisatoriskt på Länsstyrelsens sociala funktion. Tillsyn har skett över kommunernas hantering av tillsynsfrågor rörande Tobakslagen. Kommunernas tillsyn på området är en lågt prioriterad arbetsuppgift. Tillsynen över tobakslagens regler har i länets kommuner placerats på miljöförvaltningarna och endast i en kommun hanteras tillsynen av en samordnad inspektör för alkohol- och tobaksfrågor.

Länsstyrelsen har påtalat vikten av en samordning mellan kommunens förvaltningar när det gäller ansvar för den direkta tillsynen.

Under år 2008 har tobaksarbetet intensifierats på central nivå. Statens folkhälsoinstitut har startat ett arbete för att utöka tobakstillsynen. Länsstyrelsen i Blekinge har deltagit i en referensgrupp för att utarbeta bl a informationsmaterial. Materialet skall under år 2009 tryckas upp och distribueras ut till Länsstyrelser och kommuner som stöd och hjälp i tillsynsarbetet.

Alkoholskadeförebyggande arbete

Länsstyrelsen har också till uppgift att följa den alkoholpolitiska utvecklingen i länet. Enligt de nationella handlingsplanerna har länsstyrelserna också vissa uppgifter när det gäller att stödja genomförandet av planerna. Länsamordnaren för alkoholfrågor arbetar tillsammans med de kommunala samordnarna och även med skolan i nätverket för hälsofrämjande skolutveckling.

En del av Länsstyrelsens drogförebyggande arbete har skett i nätverksträffar med deltagare från landstinget, kommunerna, polis och Studenthälsan vid Blekinge Tekniska Högskola. Länsstyrelsen har samverkat med Studenthälsan i utbildning i Ansvarsfull Alkoholserving för de av länets högskolestuderande som arbetar i studentkåren och i högskolans pub. Länsstyrelsen samverkar också med länets restaurangskolor i ansvarsfull alkoholserving. Tillsynssamverkan sker även med polisen som genom utbildning har ökat sin insats på alkoholområdet med frekvent tillsyn för att motverka våld i krogmiljö.

Länsstyrelsen genomför kontinuerligt utbildningar för länet krogpersonal i Ansvarsfull Alkoholserving.

Slutord

Den ökande konsumtionen av alkohol bland ungdomar och gruppen unga vuxna inger oro. Det förebyggande arbetet måste starta tidigt inom kommunernas olika verksamhetsområden.

Krogrelaterat våld liksom gatuvåld är fortfarande ett stort bekymmer i samtliga kommuner.

Festivalerna och andra enskilda evenemang med serveringstillstånd fortsätter att öka i samtliga länets kommuner och bidrar därigenom också till att toleransnivån på berusningsgraden höjs.

Omsättning av alkohol på de tillfälliga serveringarna är hög och publiktillströmningen stor vilket gör att det blir allt svårare att ha en god överblickbarhet och skaderiskerna ökar därigenom.

Gatuvåldet som oftast är alkohol- eller drogrelaterat, berör alla grupper i samhället. Det är av största vikt att alla aktörer i samhället samverkar för en förbättring av dagens situation.

Det finns fortfarande brister i planläggning, genomförande och uppföljning av kommunernas yttre tillsyn. Sanktioner och föreskrifter används inte som det var tänkt enligt alkohollagen. Av polisens rapporter framgår att mycket våld är krog- och alkoholrelaterat. Ingen kommun har gjort något ingripande mot innehavare av serveringstillstånd utifrån ett ordnings- och nykterhetsperspektiv. Koppling mellan tillsynsbesök, åtgärder och uppföljning kan inte utläsas av kommunernas rapportering och bör närmare granskas. Kunskap om kopplingen mellan alkohol, droger och våld är nödvändig att sprida för att förhindra att bruk övergår i missbruk och att allvarliga skador uppstår.

Minskat bruk av alkohol och tobak och ett samhälle fritt från narkotika är ett av elva delmål för att nå det övergripande av regering och riksdag fastställda folkhälsomålet³. Inom olika myndigheter och organisationer bedrivs idag ett omfattande skadeförebyggande arbete. Det är viktigt att ökad samordning av detta arbete sker. En markering på politisk nivå med fortsatt viljeinriktning på satsningar inom alkohol- och drogområdet ses som värdefullt för samtliga aktörer.

Länsstyrelsen ser det som en stor och viktig uppgift och att få till stånd ett användbart koncept kring Ansvarsfull Alkoholservering (Glasklart). Att öka kunskapen och förändra attityder inom krogbranschen är ett delmål. Att alla ungdomar på väg in i krogbranschen som anställda har en god kunskap och bra värderingar med sig på vägen är ytterligare ett mål att uppfylla.

Det förebyggande och långsiktiga arbetet kommer att bli än viktigare i kommunerna. Enligt uppgifter från Statens Folkhälsoinstitut, är ungdomsgrupperna som idag är 10-15 år betydligt större än de som idag är 18-25 år. Det betyder att inom några år kommer antalet ungdomar som kommer ut på krogarna att öka avsevärt. Alla aktörer inom alkoholområdet måste därför redan nu agera kraftfullt förebyggande.

Länsstyrelsen ser en stor vinst i ett samordnat förebyggande arbete och kommer att fortsätta arbeta för samverkan mellan olika aktörer på alla plan. Att bygga nätverk mellan olika aktörer och hålla kunskapsnivån hög på alla plan måste bli en prioriterad uppgift in i framtiden.

---

³ Prop. 2002/03:35: Mål för folkhälsan

Länsstyrelsen Blekinge län
371 86 Karlskrona
Tel: 0455-870 00.
E-post: lanstyrelsen@k.lst.se
www.k.lst.se

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651–8527

